

Nowy model prawa wykroczeń. Teoria, praktyka, przyszłość

Włodzimierz Wróbel
Mikołaj Małecki
Małgorzata Pyrcak-Górowska
Dominik Zając
redakcja

Skróty

BGH	niemiecki Sąd Najwyższy
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
Europejska Konwencja Praw Człowieka, EKPC	Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dn. 4 listopada 1950 r., Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.
Karta Nauczyciela	Ustawa z dn. 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, Dz.U. 2021, poz. 1762, tekst jedn. ze zm.
Kodeks cywilny, k.c.	Ustawa z dn. 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 2023, poz. 1610, tekst jedn. ze zm.
Kodeks karny skarbowy, k.k.s.	Ustawa z dn. 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, Dz.U. 2022, poz. 859, tekst jedn. ze zm.
Kodeks karny z 1932 r., k.k. z 1932 r.	Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny, Dz.U. 1932, nr 60, poz. 571 ze zm.
Kodeks karny z 1969 r., k.k. z 1969 r.	Ustawa z dn. 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny, Dz.U. 1969, nr 13, poz. 94 ze zm.
Kodeks karny, k.k.	Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, Dz.U. 2022, poz. 1138, tekst jedn. ze zm.
Kodeks postępowania administracyjnego, k.p.a.	Ustawa z dn. 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, Dz.U. 1960, nr 30, poz. 168 ze zm.
Kodeks postępowania cywilnego, k.p.c.	Ustawa z dn. 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. 2023, poz. 1550, tekst jedn. ze zm.

Skróty

Kodeks postępowania karnego, k.p.k.	Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 2022, poz. 1375, tekst jedn.
Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, k.p.w.	Ustawa z dn. 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Dz.U. 2022, poz. 1124, tekst jedn.
Kodeks wykroczeń, k.w.	Ustawa z dn. 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń, Dz.U. 2022, poz. 2151, tekst jedn. ze zm.
Konstytucja, Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.
KRK	Krajowy Rejestr Karny
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
NSA	Naczelnny Sąd Administracyjny
p.p.s.a.	Ustawa z dn. 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Dz.U. 2023, poz. 1634, tekst jedn. ze zm.
Prawo o ustroju sądów powszechnych, u.s.p.	Ustawa z dn. 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. 2023, poz. 217, tekst jedn. ze zm.
Prawo o wykroczeniach, p.w.	Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 11 lipca 1932 r. – Prawo o wykroczeniach, Dz.U. 1932, nr 60, poz. 572 ze zm.
Prawo ochrony środowiska	Ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, Dz.U. 2022, poz. 2556, tekst jedn. ze zm.
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SO	Sąd Okręgowy
SR	Sąd Rejonowy
TK	Trybunał Konstytucyjny
u.s.p.	Ustawa z dn. 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. 2023, poz. 217, tekst jedn.
ustawa o Krajowym Rejestrze Karnym	Ustawa z dn. 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym, Dz.U. 2023, poz. 159, tekst jedn. ze zm.
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

Prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu lub innego podobnie działającego środka (artykuł 87 Kodeksu wykroczeń)

Operating a vehicle after the consumption of alcohol or another substance with similar effect (art. 87, the Contravention Code)

DOI: 10.60677/kipk9788395965593.08

M. Pomietto, K. Sikora, *Prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu lub innego podobnie działającego środka (artykuł 87 Kodeksu wykroczeń)*, w: *Nowy model prawa wykroczeń. Teoria, praktyka, przyszłość*, red. W. Wróbel, M. Małecki, M. Pyrcak-Górowska, D. Zając, Kraków 2024, s. 275–302.

Magdalena Pomietto

mgr, Szkoła Doktorska Nauk Społecznych, Uniwersytet Jagielloński; ORCID: 0000-0003-1826-4488

Karolina Sikora

Szkoła Doktorska Nauk Społecznych, Uniwersytet Jagielloński

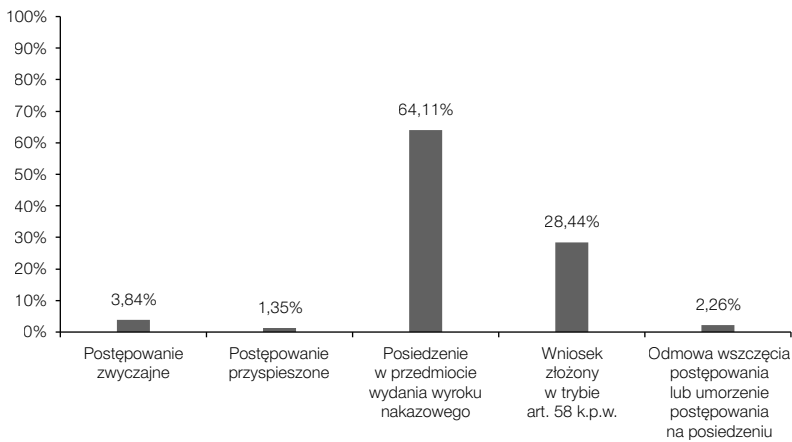
1. Ogólny obraz postępowania

Wykroczenie polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka (art. 87 k.w.) stanowi przedmiot badań opracowanych w niniejszym rozdziale. Poddane zostało analizie na trzech płaszczyznach. Zbadano ogólny obraz toczących się postępowań, sposoby merytorycznego ich rozstrzygnięcia, a także kwestie

dotyczące czasu i sprawności postępowania. Badania przeprowadzono w 12 sądach rejonowych. W sumie przedmiot analizy stanowiły 443 sprawy, co stanowi 14% spraw, które wpłynęły do wskazanych sądów w latach 2018–2019 (3166 spraw).

W ramach podanej kategorii zbadano między innymi, w jaki sposób organy powzięły wiadomość o popełnionym czynie. Okazuje się, że we wszystkich sprawach (443 zbadane sprawy) czyn ujawniony został w wyniku czynności służbowych (kontrole drogowe) lub interwencji (najczęściej informacja od dyżurnego, który kierował patrol Policji na miejsce zdarzenia lub wezwanie pracowników, którzy wskazywali, że od kierowcy wyczuwana jest woń alkoholu).

W zakresie postępowañ o czyny z art. 87 k.w. możliwe było skierowanie sprawy do postępowania zwyczajnego, postępowania przyspieszonego, na posiedzenie w przedmiocie wydania wyroku nakazowego lub w inny wskazany sposób. 17 spraw (3,84%) skierowanych zostało do postępowania zwyczajnego, 6 spraw do postępowania przyspieszonego (1,35%). W 284 badanych postępowaniach doszło do skierowania sprawy na posiedzenie w celu wydania wyroku nakazowego (64,11%). Pozostałe sprawy (136 – 30,7%) to postępowania, gdzie skierowany został wniosek o skazanie obwinionego bez przeprowadzenia rozprawy (art. 58 k.p.w.) oraz posiedzenia, na których dokonano odmowy wszczęcia postępowania lub jego umorzenia przed rozprawą.

	Liczba spraw	Procent
Postępowanie zwyczajne	17	3,84%
Postępowanie przyspieszone	6	1,35%
Posiedzenie w przedmiocie wydania wyroku nakazowego	284	64,11%
Wniosek złożony w trybie art. 58 k.p.w.	126	28,44%
Odmowa wszczęcia postępowania lub umorzenie postępowania na posiedzeniu	10	2,26%
Razem	443	100%

Wykres i tabela 60. Skierowanie sprawy do dalszego postępowania

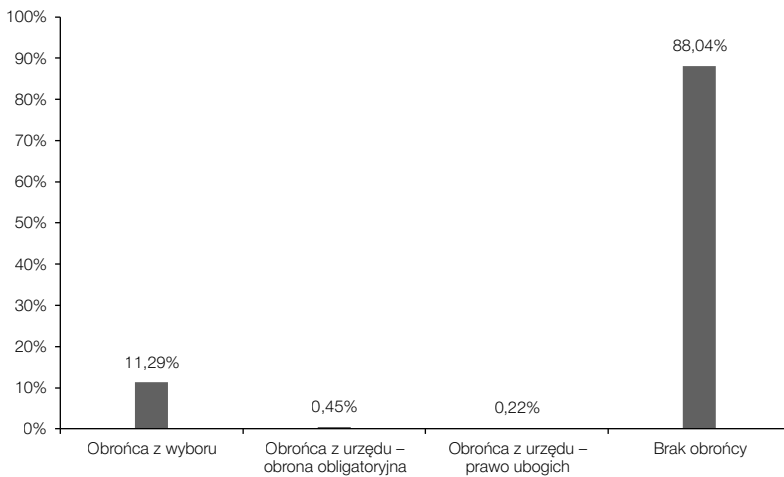
Dane liczbowe wskazane w wykresie i tabeli 60 dotyczą postępowań, które od rozpoczęcia do zakończenia prowadzone były jako postępowania zwyczajne. Należy jednak w tym miejscu wskazać, że gdyby uwzględnić także sprawy skierowane do postępowania zwyczajnego po wniesieniu sprzeciwu od wydanego wyroku nakazowego, to liczba postępowań zwyczajnych wynosiłaby 65 (18 spraw prowadzonych w postępowaniu zwyczajnym od początku oraz 47 spraw toczących się po wniesieniu sprzeciwu, tj. w sumie 14,67%).

Wykroczenie stypizowane w art. 87 k.w. dotyczy zachowań polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu lub innego, podobnie działającego środka. Jest to typ abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo. W przypadku wskazanego wykroczenia nie mamy do czynienia z pokrzywdzonym, a więc w żadnej z poddanych analizie

spraw nie mogło dojść do zgłoszenia się pokrzywdzonego jako oskarżyciela posiłkowego.

Na dalszym etapie zweryfikowano, czy obwiniony brał udział w rozprawie (przy czym uznawano za odpowiedź twierdzącą jego udział w choćby jednym terminie rozprawy), a także udział obrońcy w toczącym się postępowaniu sądowym. Na podstawie analizy akt można wskazać, że 52 obwinionych brało udział w rozprawie (73,24%), 19 osób nie brało udziału w rozprawie (26,76%). Badany materiał dotyczył postępowań, gdzie przeprowadzono rozprawy, a więc spraw, gdzie prowadzono postępowanie zwyczajne, postępowanie przyspieszone, a także złożono sprzeciw od wyroku nakazowego, który nie został przed rozprawą cofnięty (w sumie 71 spraw). W badanych sprawach jedna sprawa dotyczyła jednego obwinionego, stąd nie było potrzeby badania zachowania więcej niż jednego obwinionego w ramach jednego postępowania.

Analizując kwestie dotyczące udziału obrońcy w toczącym się postępowaniu, należy wskazać, że 53 obwinionych korzystało z jego pomocy (11,96% całości). W zakresie tego zagadnienia brano pod uwagę działalność obrońcy na jakimkolwiek etapie postępowania, nie tylko w etapie rozprawy. W niektórych sprawach, po zapoznaniu się z aktami, obrońca nie podejmował dalszych czynności lub działał jedynie w ramach postępowania dotyczącego zatrzymania prawa jazdy. Szczegółowo kwestie te przedstawia wykres i tabela 61.

	Liczba spraw	Procent
Obrońca z wyboru	50	11,29%
Obrońca z urzędu – obrona obligatoryjna	2	0,45%
Obrońca z urzędu – prawo ubogich	1	0,22%
Brak obrońcy	390	88,04%
Razem	443	100%

Wykres i tabela 61. Udział obrońcy w postępowaniu

2. Merytoryczne rozstrzygnięcia

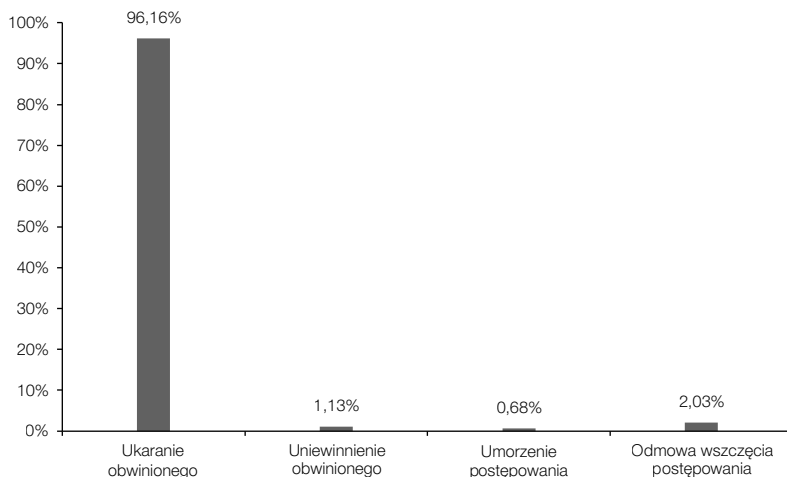
W ramach przeprowadzanych badań aktowych poddano analizie także sposób merytorycznego rozstrzygnięcia spraw z zakresu art. 87 k.w. przez właściwe organy. W tym celu dokonano analizy przedmiotowych spraw pod kątem takich kwestii jak przyjęcie mandatu karnego, złożenie wniosku oraz orzeczenie o ukaraniu obwinionego bez przeprowadzania rozprawy czy pozostałych sposobach zakończenia postępowania i ewentualnie o złożonych środkach odwoławczych.

Okazuje się, że w 3 sprawach (2,54%) obwinieni odmówili przyjęcia mandatu karnego, w 113 sprawach (95,76%) nie doszło do zaproponowania mandatu karnego. W 2 sprawach (1,7%) nie dało się wskazać, czy doszło do zaproponowania i odmowy przyjęcia mandatu karnego. Dane te ustalone zostały na podstawie informacji zamieszczonych we wniosku

o ukaranie. Mowa tu jedynie o sprawach, gdzie możliwe było nałożenie mandatu karnego, a więc postępowaniach toczących się o czyn z art. 87 § 1a oraz z § 2 k.w. (w sumie 118 spraw, czyli 100%). W przypadku czynów z paragrafu pierwszego występuje obligatoryjny zakaz prowadzenia pojazdów i niemożliwe było nałożenie mandatu.

W zakresie trybu postępowania mogło dojść do przeprowadzenia rozprawy w trybie zwyczajnym, w trybie przyspieszonym albo, w razie zrealizowania przesłanek dla wydania wyroku nakazowego, do wydania wyroku nakazowego na posiedzeniu. W analizowanych sprawach w 434 przypadkach (97,97%) wszczęto postępowanie przed sądem. W 9 przypadkach (2,03%) odmówiono wszczęcia postępowania. Chodziło o sytuacje, gdzie istniały wątpliwości co do realizacji znamion wykroczenia. Przykładowo pomiar alkoholu w wydychanym powietrzu wyniósł 0,1 mg/l, co biorąc pod uwagę możliwy błąd pomiaru wynoszący do 0,01 mg/l albo i wyższy, sprawiało, że realna zawartość alkoholu mogła wynosić 0,09 mg/l albo mniej.

Po zakończeniu postępowania w I instancji w przypadku 426 spraw (96,16%) doszło do ukarania obwinionego (w tym w 2 przypadkach uznano winę, odstąpiono od wymierzenia kary), w przypadku 5 spraw (1,13%) doszło do uniewinnienia obwinionego, w przypadku 12 spraw (2,71%) doszło do zakończenia postępowania w inny sposób, tj. poprzez umorzenie postępowania przed lub na rozprawie lub odmowę jego wszczęcia (tutaj wskazywano głównie brak realizacji znamion wykroczenia).

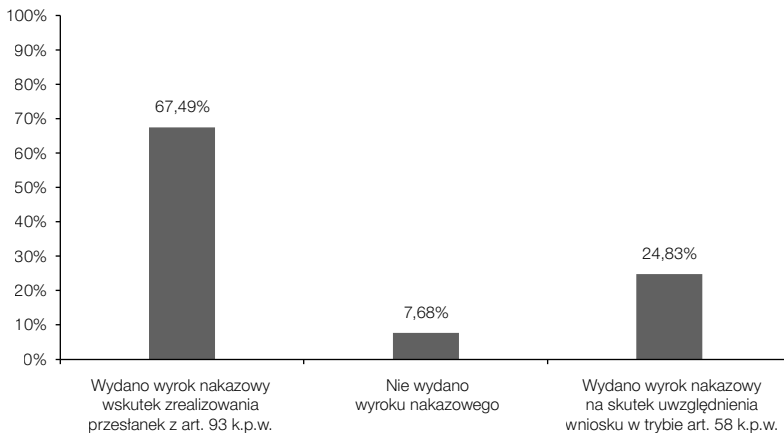
Rozstrzygnięcie	Liczba spraw	Procent
Ukaranie obwinionego	426	96,16%
Uniewinnienie obwinionego	5	1,13%
Umorzenie postępowania	3	0,68%
Odmowa wszczęcia postępowania	9	2,03%
Razem	443	100%

Wykres i tabela 62. Sposób zakończenie postępowania w I instancji

We wniosku o ukaranie zamieszczane były takie informacje jak tryb postępowania, dane obwinionego wraz z kwalifikacją prawną, wniosek o skazanie obwinionego bez przeprowadzenia rozprawy czy informacja na temat ewentualnej odmowy przyjęcia mandatu karnego. Na tej podstawie wskazać można, że w przypadku 126 postępowań (28,44%) doszło do złożenia wniosku o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy w trybie art. 58 k.p.w. Nie wszystkie wnioski zostały jednak uwzględnione. Jako uwzględnienie wniosku brano pod uwagę jedynie sytuacje, kiedy zarówno wymierzona kara, jak i środek karny zgadzały się z tymi wskazanymi we wniosku. Zatem jedynie w przypadku 110 spraw na 126 (87,3%) sąd wydał wyrok zgodnie ze złożonym wnioskiem. Nie wliczono tu jednej sprawy, gdzie wniosek o skazanie obwinionego bez przeprowadzenia rozprawy co prawda został złożony, został on jednak jeszcze

przed posiedzeniem wycofany. Mimo to wyrok nakazowy zgodny ze złożonym pierwotnie wnioskiem został w badanym postępowaniu wydany.

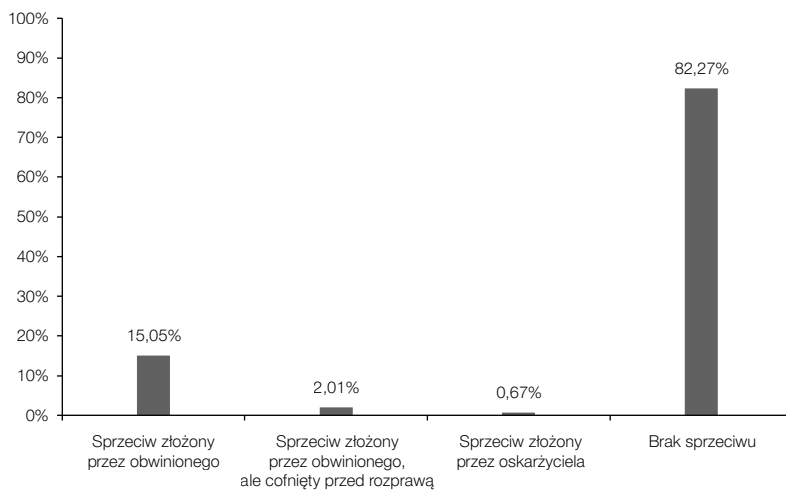
W 299 sprawach na 443 wydano wyrok nakazowy, co daje 67,49% analizowanych spraw. W sprawach tych uwzględniono jedynie postępowania, gdzie doszło do wydania wyroku nakazowego wskutek zrealizowania przesłanek z art. 93 k.p.w. – częściowo były to postępowania, w których nie uwzględniono wniosku z art. 58 k.p.w. W tej liczbie nie ujęto natomiast postępowań, gdzie doszło do wydania wyroku nakazowego wskutek złożenia wniosku o skazanie obwinionego bez przeprowadzenia rozprawy (art. 58 k.p.w.). Te sprawy wskazane zostały w wykresie i tabeli 63 osobno. W 34 sprawach wyrok nakazowy nie został wydany. Są to sprawy, które zakończyły się np. umorzeniem z przyczyn formalnych czy odmową wszczęcia postępowania, a także orzeczenia wydane po przeprowadzeniu postępowania zwyczajnego i przyspieszonego. Załączności te obrazuje wykres i tabela 63.

Rozstrzygnięcie	Liczba spraw	Procent
Wydano wyrok nakazowy wskutek zrealizowania przesłanek z art. 93 k.p.w.	299	67,49%
Nie wydano wyroku nakazowego	34	7,68%
Wydano wyrok nakazowy na skutek uwzględnienia wniosku w trybie art. 58 k.p.w.	110	24,83%
Razem	443	100%

Wykres i tabela 63. Wydanie wyroku nakazowego

W 53 analizowanych sprawach (17,73% spraw, gdzie wydano wyrok nakazowy bez uwzględnienia wniosku z art. 58 k.p.w.) złożono sprzeciw od wyroku nakazowego i sprawy te skierowane zostały na rozprawę, w tym w 6 sprawach (2,01%) doszło do wniesienia, a następnie cofnięcia sprzeciwu przed terminem rozprawy, co sprawiło, że w mocy pozostawał wydany wyrok nakazowy. Skuteczne sprzeciwy wniesiono więc w 47 sprawach (15,72%). Sprzeciwy wnoszone były głównie przez obwinionych (45 spraw – 15,05%), zaledwie wyjątkowo przez oskarżyciela (2 sprawy – 0,67%). Liczba spraw, w których nie wniesiono sprzeciwu, wynosi w sumie 246 (82,27%).

	Liczba spraw	Procent
Sprzeciw złożony przez obwinionego	45	15,05%
Sprzeciw złożony przez obwinionego, ale cofnięty przed rozprawą	6	2,01%
Sprzeciw złożony przez oskarżyciela	2	0,67%
Brak sprzeciwu	246	82,27%
Razem	299	100%

Wykres i tabela 64. Sprzeciw od wyroku nakazowego (nie dotyczy wyroku nakazowego wydanego w trybie art. 58 k.p.w.)

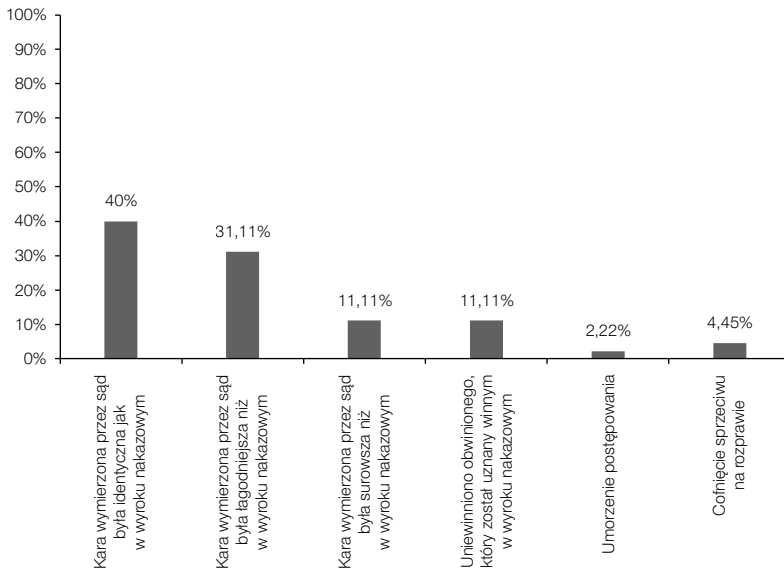
Co ciekawe, spośród 3 spraw, gdzie doszło do odmowy przyjęcia mandatu, w 1 sprawie wymierzona ostatecznie przez sąd kara była łagodniejsza niż proponowany mandat, w 1 sprawie wymierzona przez sąd

kara była surowsza niż zaproponowany mandat, w 1 zaś wymierzona kara była identyczna jak wysokość zaproponowanego mandatu.

W sprawach, w których obwiniony wniósł sprzeciw (45), w 18 przypadkach kara była identyczna jak w wyroku nakazowym, w 14 sprawach kara wymierzona przez sąd była łagodniejsza niż w wyroku nakazowym, natomiast zaledwie w 5 sprawach kara była surowsza niż w wyroku nakazowym. Aż w 5 przypadkach obwiniony uznany za winnego w wyroku nakazowym został uniewinniony. W trzech przypadkach, w sprawach, gdzie obwiniony wniósł sprzeciw, doszło do umorzenia postępowania (1 przypadek) lub cofnięcia sprzeciwu na rozprawie (2 przypadki).

W zakresie 2 spraw, gdzie sprzeciw wniósł oskarżyciel, należy wskazać, że w 1 sprawie (50%) kara wymierzona przez sąd była identyczna jak w wyroku nakazowym, w 1 zaś (50%) kara była surowsza niż w wyroku nakazowym.

Zaledwie w 8 sprawach na 67 (11,94%) wniesiono apelację (nie uwzględniono tu 2 spraw, gdzie co prawda miała miejsce rozprawa, ale cofnięto na niej sprzeciw lub doszło do umorzenia postępowania). W 7 przypadkach (87,5%) apelacja została wniesiona przez obwinionego lub jego obrońcę, w 1 przypadku (12,5%) przez oskarżyciela. Sąd II instancji w 5 na 8 przypadków (62,5%) utrzymał orzeczenie I instancji w mocy, w 3 przypadkach (37,5%) natomiast doszło do zmiany wydanego wyroku.

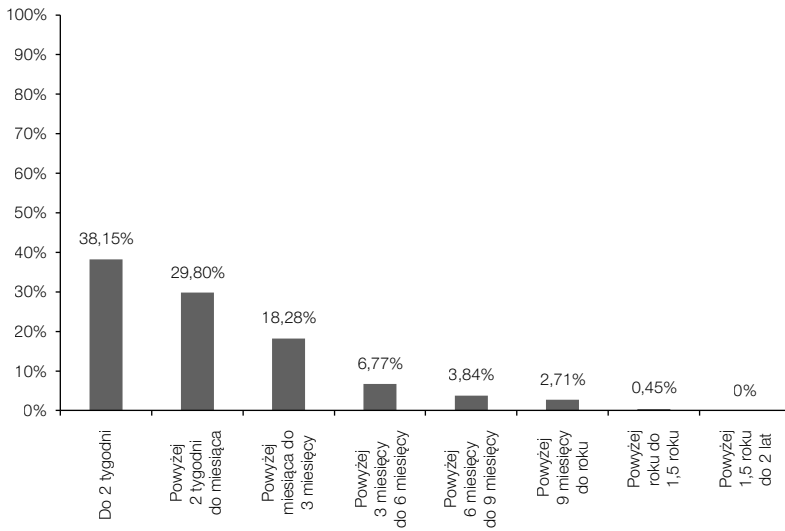
Rozstrzygnięcie	Liczba spraw	Procent
Kara wymierzona przez sąd była identyczna jak w wyroku nakazowym	18	40%
Kara wymierzona przez sąd była łagodniejsza niż w wyroku nakazowym	14	31,11%
Kara wymierzona przez sąd była surowsza niż w wyroku nakazowym	5	11,11%
Uniewinniono obwinionego, który został uznany winnym w wyroku nakazowym	5	11,11%
Umorzenie postępowania	1	2,22%
Cofnięcie sprzeciwu na rozprawie	2	4,45%
Razem	45	100%

Wykres i tabela 65. Różnice pomiędzy karą wymierzoną w wyroku nakazowym a karą wymierzoną w postępowaniu w I instancji po wniesieniu sprzeciwu od wyroku nakazowego

3. Czas i sprawność postępowania

Ostatnią opracowaną kategorią jest czas oraz sprawność prowadzonego postępowania. Celem zakreślenia obrazu całokształtu postępowania pod uwagę wzięto kolejno wszystkie jego etapy: prowadzone przez Policję postępowanie wyjaśniające, postępowanie sądowe I instancji oraz postępowanie apelacyjne. Za istotne z punktu widzenia badania uznano aspekty takie jak czas trwania poszczególnych etapów postępowania, rodzaje przeprowadzonych dowodów, jak również szczególne okoliczności wpływające na wydłużenie postępowania.

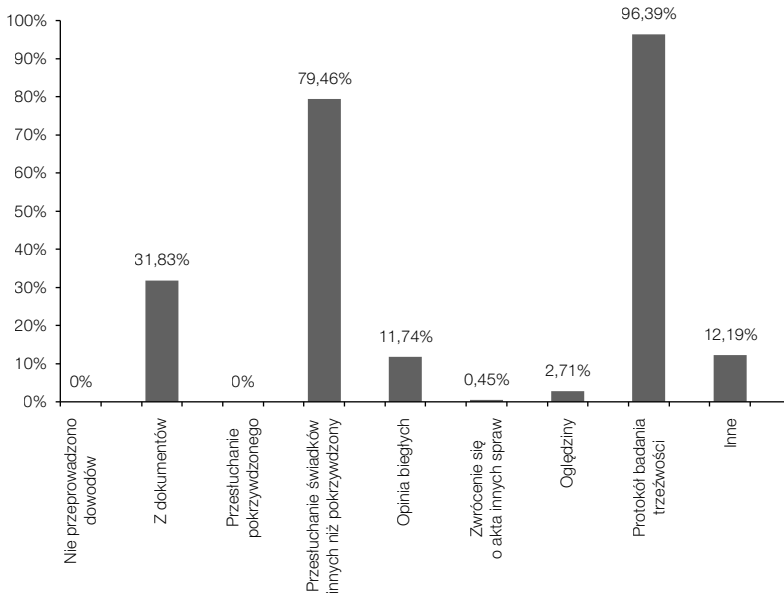
Jak wspomniano już we wcześniejszej części niniejszego rozdziału, analizie poddano 443 sprawy. Co interesujące, we wszystkich zbadanych sprawach data popełnienia czynu pokrywała się z datą powzięcia informacji o czynie przez organy ścigania. W ramach badania za początek postępowania wyjaśniającego uznano datę powzięcia informacji o czynie przez Policję, natomiast za jego koniec – datę sporządzenia wniosku o ukaranie. W większości przebadanych spraw postępowanie wyjaśniające toczyło się w przedziałach czasowych do 2 tygodni (38,15%) oraz od dwóch tygodni do miesiąca (29,8%). Sprawy, w których postępowania wyjaśniające trwały ponad miesiąc, stanowiły więc łącznie jedynie 32,05% wszystkich poddanych analizie.

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	169	38,15%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	132	29,80%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	81	18,28%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	30	6,77%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	17	3,84%
Powyżej 9 miesięcy do roku	12	2,71%
Powyżej roku do 1,5 roku	2	0,45%
Powyżej 1,5 roku do 2 lat	0	0%
Razem	443	100%

Wykres i tabela 66. Czas trwania postępowania wyjaśniającego

Analizie poddano również sposób prowadzenia postępowania wyjaśniającego, w tym między innymi rodzaje przeprowadzonych przez organy ścigania dowodów. Z akt spraw wynika, iż najczęściej sięgano po protokoły badania trzeźwości (w tym także świadectwa wzorcowania urzędzeń) – w 96,39% przypadków. Taki wynik analizy wydaje się niemalże oczywisty, biorąc pod uwagę treść znamion typów z art. 87 k.w., nawiązującą do pojęć „stanu po użyciu alkoholu” oraz „stanu nietrzeźwości”. W sprawach, w których dochodziło do prowadzenia pojazdu w stanie po użyciu lub pod wpływem „podobnie działającego środka”, sięgano po laboratoryjne badania krwi lub śliny, protokoły z których zostały przez nas zaliczone do grupy „innych przeprowadzonych dowodów”. W 352 przypadkach przesłuchano świadków – najczęściej policjantów, którzy zatrzymali pojazd do kontroli drogowej lub osoby, które były świadkami zdarzenia drogowego, w ramach którego dochodziło do ujawnienia wykroczenia z art. 87 k.w. Ze względu na powiązania pomiędzy czynami realizującymi znamiona typu z art. 87 k.w. a zdarzeniami drogowymi takimi jak kolizje, w 12 przypadkach przeprowadzano oględziny pojazdów oraz miejsc zdarzenia. W żadnej z badanych spraw nie natrafiono na sytuację, w której w postępowaniu wyjaśniającym nie przeprowadzano żadnych dowodów, jak również na sytuację przesłuchania pokrzywdzonego – co podyktowane jest charakterystyką analizowanego typu, który – jak już wspomniano – jest typem abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo.

Rodzaj dowodu	Liczba spraw	Procent
Nie przeprowadzono dowodów	0	0%
Z dokumentów	141	31,83%
Przesłuchanie pokrzywdzonego	0	0%
Przesłuchanie świadków innych niż pokrzywdzony	352	79,46%
Opinia biegłych	52	11,74%
Zwrócenie się o akta innych spraw	2	0,45%
Oględziny	12	2,71%
Protokół badania trzeźwości	427	96,39%
Inne	54	12,19%

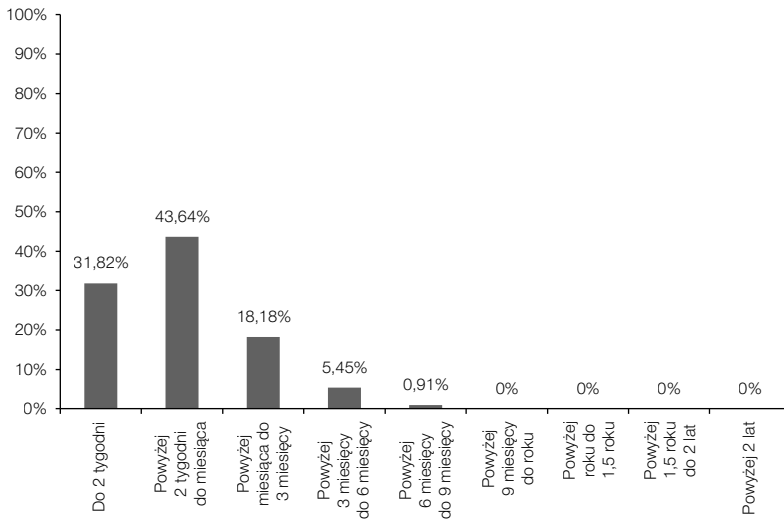
Wykres i tabela 67. Przeprowadzone dowody w ramach postępowania wyjaśniającego⁴²⁶

⁴²⁶ Wyrażone w procentach wyniki nie sumują się do wartości 100%, ponieważ w jednym postępowaniu możliwe było przeprowadzenie więcej niż jednego dowodu. Za podstawę procentowania przyjęto sumę spraw poddanych analizie (443).

Istotnym elementem przebiegu postępowania wyjaśniającego jest również udział w nim osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. W ramach przeprowadzonych badań przeanalizowano, w ilu przypadkach dochodziło do przesłuchania tej osoby w ramach postępowania wyjaśniającego. W zdecydowanej większości przeanalizowanych spraw (95,49%) dochodziło do przesłuchania osoby, co do której istniała uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. Przesłuchania nie przeprowadzono jedynie w 20 z 443 spraw (4,51%), można więc stwierdzić, że była to sytuacja wyjątkowa na przestrzeni całego przeanalizowanego materiału. Miało to miejsce głównie w sytuacjach, kiedy następowały trudności w skontaktowaniu się z obwinionym i doręczeniem wezwania na przesłuchanie.

W dalszej kolejności analizie poddano długość postępowania sądowego w I instancji. Ze względu na różnice w możliwych trybach prowadzenia niniejszych postępowań, konieczne było zbadanie osobno długości trwania postępowań nakazowych, w których doszło do złożenia i wydania orzeczenia zgodnie z wnioskiem z art. 58 k.p.w., postępowań nakazowych, w których nie był składany wniosek z art. 58 k.p.w., jak również postępowań toczących się w postępowaniu zwyczajnym. W obrębie postępowań toczących się w postępowaniu zwyczajnym brano pod uwagę również postępowania zwyczajne toczące się wskutek wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego. Za okres trwania postępowania sądowego w I instancji, na potrzeby badania, uznano czas od daty sporządzenia wniosku o ukaranie do daty wydania wyroku nakazowego lub wyroku sądu I instancji.

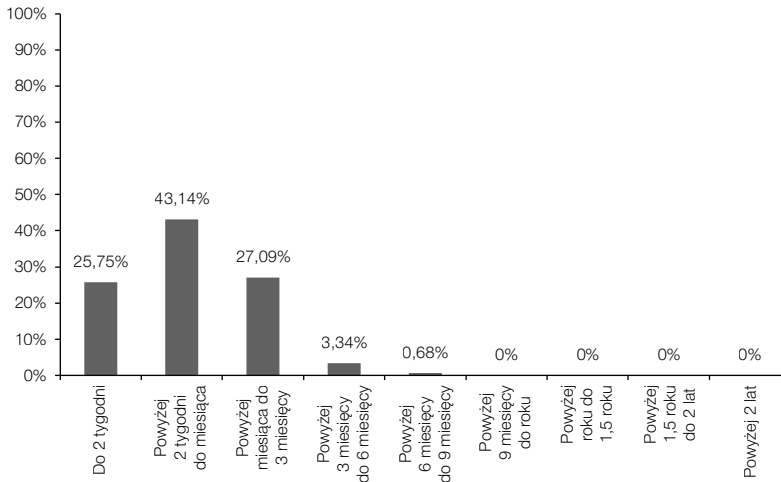
Przeanalizowane postępowania nakazowe, w których dochodziło do złożenia i uwzględnienia wniosku z art. 58 k.p.w., toczyły się w większości w przedziale czasowym od 2 tygodni do miesiąca (43,64%) lub przez mniej niż 2 tygodnie (31,82%). Dłuższe postępowania nakazowe w ramach tej podgrupy stanowiły łącznie jedynie 23,54%.

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	35	31,82%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	48	43,64%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	20	18,18%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	6	5,45%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	1	0,91%
Powyżej 9 miesięcy do roku	0	0%
Powyżej roku do 1,5 roku	0	0%
Powyżej 1,5 roku do 2 lat	0	0%
Powyżej 2 lat	0	0%
Razem	110	100%

Wykres i tabela 68. Długość trwania postępowań nakazowych, w których doszło do złożenia i uwzględnienia wniosku z art. 58 k.p.w.

Długość trwania postępowań zakończonych wydaniem wyroku nakazowego, w ramach których nie składano wniosku z art. 58 k.p.w., przedstawiała się w sposób bardzo zbliżony – również przeważała długość w przedziale od 2 tygodni do miesiąca (43,14%) oraz do 2 tygodni (25,75%). Najdłuższe postępowanie w obrębie wyróżnionej podgrupy plasowało się w przedziale czasowym od 6 do 9 miesięcy.

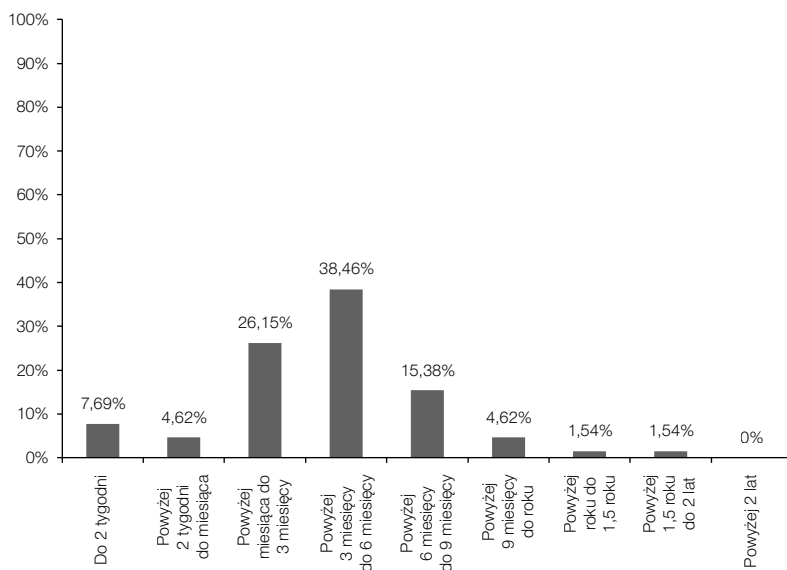

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	77	25,75%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	129	43,14%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	81	27,09%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	10	3,34%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	2	0,68%
Powyżej 9 miesięcy do roku	0	0%
Powyżej roku do 1,5 roku	0	0%
Powyżej 1,5 roku do 2 lat	0	0%
Powyżej 2 lat	0	0%
Razem	299	100%

Wykres i tabela 69. Długość trwania postępowań nakazowych, w których nie składano wniosku z art. 58 k.p.w.

Postępowania zwyczajne trwały dłużej niż postępowania nakazowe – większość z nich mieściła się w przedziale czasowym od 3 do 6 miesięcy (38,46%) lub od miesiąca do 3 miesięcy (26,15%). Najdłuższe

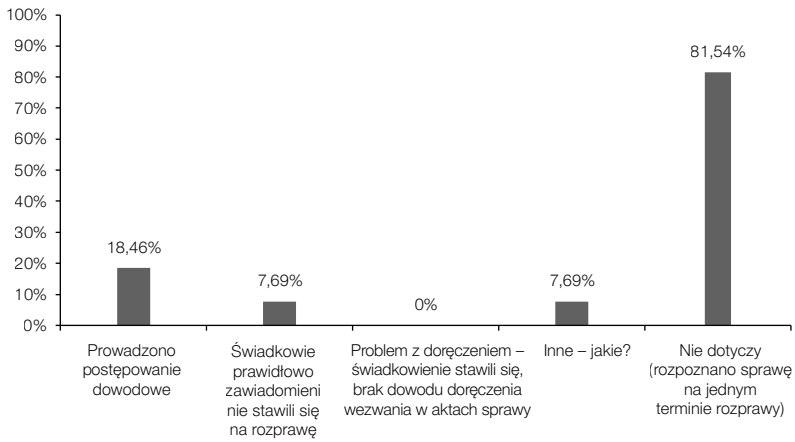
postępowanie zwyczajne w I instancji ulokowało się w przedziale czasowym od 1,5 roku od 2 lat (1,54%). Z analiz akt zgromadzonych w materiale badawczym wynika, że dłuższy czas trwania postępowań zwyczajnych względem nakazowych podyktowany jest prowadzonym w ich ramach postępowaniem dowodowym – chociażby koniecznością wezwania świadków na rozprawy.

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	5	7,69%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	3	4,62%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	17	26,15%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	25	38,46%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	10	15,38%
Powyżej 9 miesięcy do roku	3	4,62%
Powyżej roku do 1,5 roku	1	1,54%
Powyżej 1,5 roku do 2 lat	1	1,54%
Powyżej 2 lat	0	0%
Razem	65	100%

Wykres i tabela 70. Długość trwania postępowań zwyczajnych (uwzględniających zarówno sprawy toczące się od początku w postępowaniu zwyczajnym, jak i skierowane do tego trybu po złożeniu sprzeciwu od wyroku nakazowego)

W ramach analizy akt postępowań zwyczajnych wzięto pod uwagę również liczbę przeprowadzonych terminów rozpraw oraz rodzaje dowodów przeprowadzanych bezpośrednio na rozprawach. W przeważającej większości analizowanych przypadków (81,54%) dochodziło do rozpoznania sprawy na jednym terminie rozprawy. W wykresie i tabeli 71 przypadki, w których przeprowadzono wyłącznie jeden termin rozprawy, ujęto w kategorię „nie dotyczy”. Sytuacje, w których konieczne było wyznaczenie więcej niż jednego terminu rozprawy, miały więc charakter wyjątkowy. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż rozpoznanie sprawy na więcej niż jednym terminie miało miejsce w przypadkach, w których prowadzono postępowanie dowodowe, np. przesłuchiowano świadków na rozprawie. Zdarzały się również sytuacje, w których prawidłowo zawiadomieni świadkowie nie stawiali się w wyznaczonym terminie i konieczne było wyznaczenie kolejnego. Co interesujące, w dwóch analizowanych sprawach wydłużenie postępowania w czasie podyktowane było przebywaniem obwinionego poza granicami kraju.

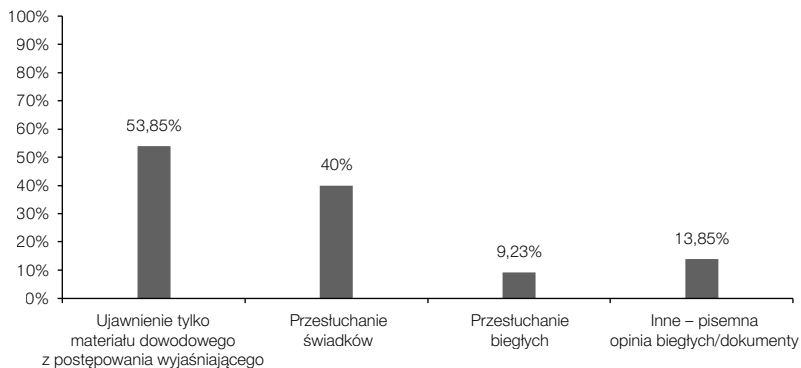

Powód	Liczba spraw	Procent
Prowadzono postępowanie dowodowe	12	18,46%
Świadkowie prawidłowo zawiadomieni nie stawili się na rozprawę	5	7,69%
Problem z doręczeniem – świadkowie nie stawili się, brak dowodu doręczenia wezwania w aktach sprawy	0	0%
Inne – jakie?	5	7,69%
Nie dotyczy (rozpoznano sprawę na jednym terminie rozprawy)	53	81,54%

Wykres i tabela 71. Powody przeprowadzenia więcej niż jednego terminu rozprawy⁴²⁷

427 Wyrażone w procentach wyniki nie sumują się do wartości 100%, ponieważ możliwe było wystąpienie więcej niż jednej przyczyny przeprowadzenia dodatkowych terminów rozprawy. Za podstawę procentowania przyjęto sumę postępowań zwyczajnych poddanych analizie (65).

W przypadkach, w których rozpoznanie sprawy miało miejsce na rozprawie, analizie poddano również rodzaje przeprowadzonych dowodów. W większości analizowanych spraw na rozprawie miało miejsce przesłuchiwanie świadków (40%) lub dochodziło tylko do ujawnienia materiału dowodowego z postępowania wyjaśniającego (53,85%; nie brano pod uwagę wyjaśnień obwinionego). Podczas analizy materiału badawczego dostrzeżono 6 przypadków przesłuchiwania biegłych sądowych podczas rozprawy – w tym ujęto sytuacje, w których powzięto wątpliwości co do poczytalności obwinionego lub co do wpływu środka odurzającego na organizm obwinionego. Oprócz wskazanych w wykresie i tabeli 72 dowodów, w materiale badawczym pojawiły się przypadki dopuszczenia opinii biegłych co do wpływu środków odurzających na organizm obwinionego, jak również dowodów z dokumentów, np. decyzji w sprawie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

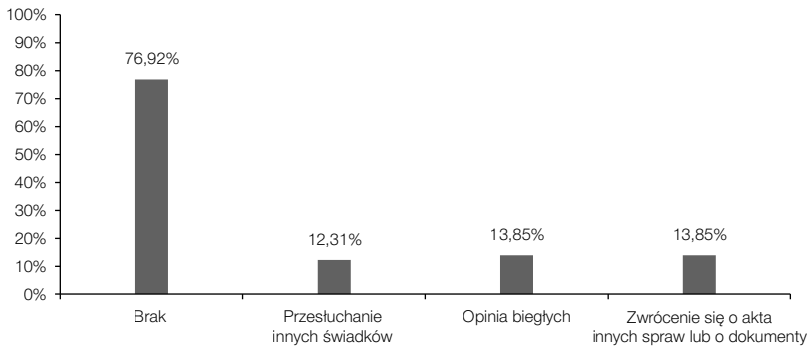

Rodzaj dowodu	Liczba spraw	Procent
Ujawnienie tylko materiału dowodowego z postępowania wyjaśniającego	35	53,85%
Przesłuchanie świadków	26	40%
Przesłuchanie biegłych	6	9,23%
Inne – pisemna opinia biegłych/dokumenty	9	13,85%

Wykres i tabela 72. Dowody przeprowadzane bezpośrednio na rozprawie⁴²⁸

428 Wyrażone w procentach wyniki nie sumują się do wartości 100%, ponieważ w jednym postępowaniu możliwe było przeprowadzenie więcej niż jednego dowodu. Za podstawę procentowania przyjęto sumę postępowań zwyczajnych poddanych analizie (65).

W większości analizowanych spraw nie sięgano po dowody, które nie pojawiły się w postępowaniu wyjaśniającym (76,92%). Zdarzały się jednak między innymi sytuacje, w których na rozprawie przesłuchiwano innych świadków (12,31%) lub zwracano się o opinię biegłych (13,85%).

Rodzaj dowodu	Liczba spraw	Procent
Brak	50	76,92%
Przesłuchanie innych świadków	8	12,31%
Opinia biegłych	9	13,85%
Zwrócenie się o akta innych spraw lub o dokumenty	9	13,85%

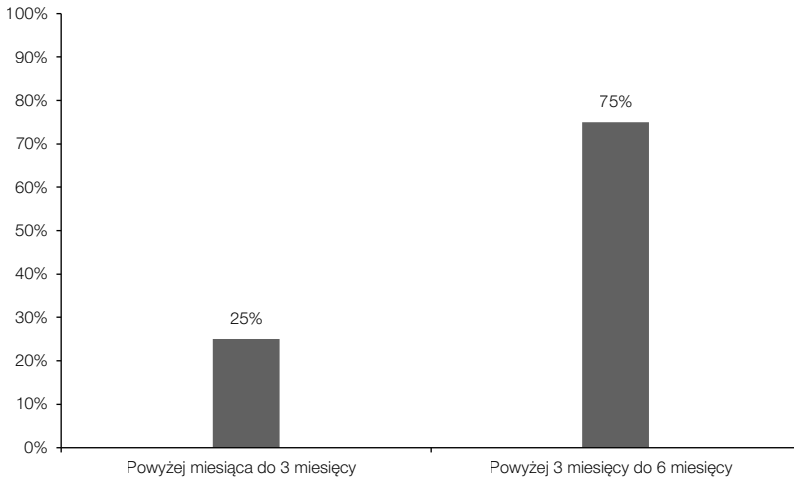
Wykres i tabela 73. Nowe dowody w toku rozprawy⁴²⁹

W przeanalizowanych 443 sprawach jedynie w 8 przypadkach doszło do wniesienia apelacji oraz jej rozpoznania. W ramach prowadzonych badań analizie poddano długość trwania postępowania apelacyjnego. Celem uzyskania jak najdokładniejszej informacji o trwaniu tego etapu postępowania, analizie poddano zarówno upływ czasu pomiędzy datą wniesienia apelacji oraz rozprawą apelacyjną, jak również pomiędzy datą wniesienia apelacji a datą wydania wyroku przez sąd II instancji.

W 6 z 8 przypadków (75%) okres pomiędzy datą wniesienia apelacji a rozprawą apelacyjną trwał od 3 do 6 miesięcy, natomiast w pozostałych sytuacjach – od miesiąca do 3 miesięcy (25%). W większości spraw dochodziło do rozpoznania apelacji na pierwszej rozprawie apelacyjnej,

⁴²⁹ Wyrażone w procentach wyniki nie sumują się do wartości 100%, ponieważ w jednym postępowaniu możliwe było przeprowadzenie więcej niż jednego dowodu. Za podstawę procentowania przyjęto sumę postępowań zwyczajnych poddanych analizie (65).

dlatego też okresy pomiędzy wniesieniem apelacji a wydaniem orzeczenia przez sąd II instancji są bardzo podobne, co widoczne jest w wykresie i tabeli 74.

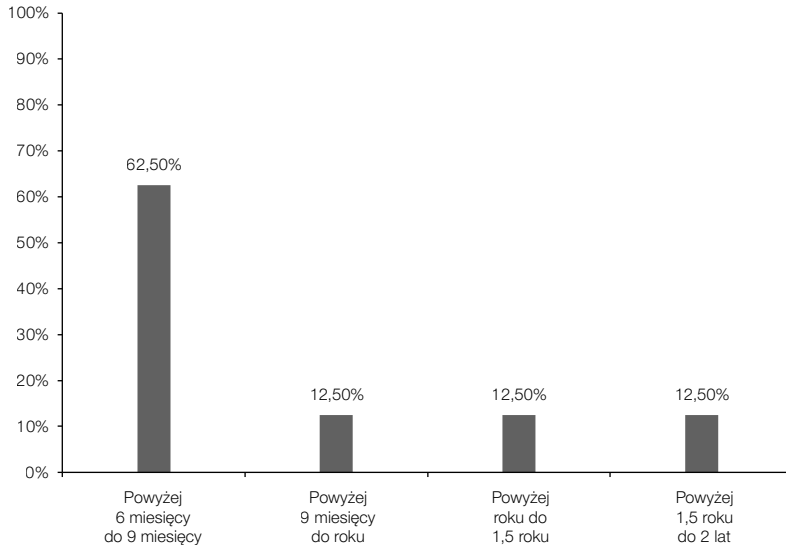

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	2	25%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	6	75%
Razem	8	100%

Wykres i tabela 74. Długość trwania postępowania apelacyjnego

Celem przeanalizowania czasu całego postępowania analizie poddano również długość okresu od powzięcia wiadomości o czynie przez organy ścigania oraz sporządzenia wniosku o ukaranie do wydania orzeczenia przez sąd II instancji. We wszystkich sprawach, w których doszło do wniesienia i rozpoznania apelacji, od powzięcia wiadomości o czynie do wydania orzeczenia po apelacji upłynęło ponad 6 miesięcy, w tym w jednym przypadku – powyżej 2 lat.

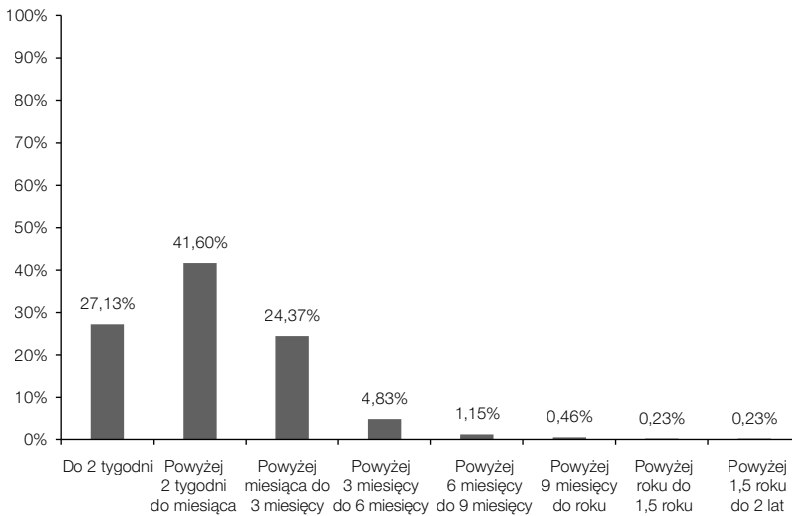
Podobnie, od sporządzenia wniosku o ukaranie do zakończenia postępowania w II instancji we wszystkich sprawach upłynęło ponad pół roku, maksymalnie natomiast między 1,5 roku a 2 lata (zob. wykres i tabela 75).

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	5	62,5%
Powyżej 9 miesięcy do roku	1	12,5%
Powyżej roku do 1,5 roku	1	12,5%
Powyżej 1,5 roku do 2 lat	1	12,5%
Razem	8	100%

Wykres i tabela 75. Długość trwania postępowania od sporządzenia wniosku o ukaranie do wydania orzeczenia przez sąd II instancji

Analizie poddana została również, zbiorczo, długość postępowań, w których nie została złożona apelacja. W tym zakresie wzięto pod uwagę długość wszystkich postępowań, niezależnie od ich trybu. W większości przebadanych spraw całość postępowań toczyła się w czasie od 2 tygodni do miesiąca (41,6%). Długość większości postępowań (łącznie 93,1%), w których nie dochodziło do wniesienia apelacji, nie przekraczała 3 miesięcy. Najdłuższe z przebadanych w obrębie tej kategorii postępowań trwało od 1,5 roku do 2 lat.

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	118	27,13%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	181	41,6%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	106	24,37%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	21	4,83%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	5	1,15%
Powyżej 9 miesięcy do roku	2	0,46%
Powyżej roku do 1,5 roku	1	0,23%
Powyżej 1,5 roku do 2 lat	1	0,23%
Razem	435	100%

Wykres i tabela 76. Długość trwania postępowań, w których nie wniesiono apelacji

Analizę przebiegu i długości poszczególnych etapów postępowania konkluduje kwestia potencjalnych przyczyn ponadprzeciętnego przedłużania się niektórych z nich. W większości przypadków długość postępowania była adekwatna do podejmowanych w jego ramach czynności – chociażby konieczności oczekiwania na sporządzenie opinii przez biegłych czy też przesłuchiwanie więcej niż jednego świadka. W ramach wspomnianego wątku wzięto więc pod uwagę wyłącznie szczególnie przyczyny wydłużenia postępowania. W 6 przypadkach dochodziło do zwrócenia wniosku o ukaranie przez sąd. Na przyczyny długiego trwania postępowania składały się jednostkowe sytuacje, takie jak przebywanie przez obwinionego poza granicami kraju, brak możliwości nawiązania kontaktu z obwinionym czy też niemożliwość prowadzenia postępowania ze względu na chorobę sędziego oraz utrudnienia związane z przebiegiem pandemii COVID-19. Nie wzięto pod uwagę w tej kategorii spraw, które pierwotnie prowadzone były o czyn z art. 178a albo 177 k.k., a następnie zostały wyłączone do odrębnego postępowania i przekazane Policji, w sprawie o czyn z art. 87 k.w. Długość czasu postępowania, na potrzeby badań, liczono dopiero od daty przekazania akt do rozpoznania jako sprawy z art. 87 k.w.

4. Podsumowanie

Przeprowadzenie badań aktowych obejmujących 443 sprawy z zakresu art. 87 k.w. toczące się przed 12 polskimi sądami rejonowymi pokazuje liczne podobieństwa między poszczególnymi sprawami – zarówno w kontekście rodzajów przeprowadzanych dowodów, długości poszczególnych ich etapów, jak i sposobu ich rozstrzygnięcia oraz sprawności prowadzonych postępowań w sprawach wykroczeń z art. 87 k.w. Nie należy jednakże tracić z pola widzenia specyfiki poszczególnych przeanalizowanych postępowań. Skupienie na szczegółach, takich jak chociażby przyczyny wydłużenia postępowania czy decyzja o skorzystaniu z pomocy obrońcy podjęta przez obwinionego, pokazuje, iż nie ma dwóch identycznych spraw, a tematyka podjęta w niniejszym opracowaniu jest istotna i ciekawa poznawczo. W dalszym ciągu jednak podczas analizy akt zauważono, że głównym powodem przedłużania się prowadzonych postępowań były długie okresy oczekiwania na opinie biegłych (głównie w sprawach dotyczących środków odurzających). W przeanalizowanych

Prowadzenie pojazdu...

sprawach z zakresu prowadzenia pojazdu pod wpływem środków odurzających od obwinionych pobierano próbki krwi oraz śliny, następnie oczekiwano na wydanie stosownego postanowienia przez prokuratora lub sąd, a w dalszej kolejności – na wydanie opinii przez biegłego (ten etap trwał zdecydowanie najdłużej), co skutkowało wydłużeniem postępowania. Przebadane sprawy z zakresu prowadzenia pojazdu po spożyciu alkoholu trwały krócej, ze względu na opieranie wniosków o ukaranie o wykonane pomiary trzeźwości, a co za tym idzie – brak potrzeby wnioskowania o opinię biegłych. Podczas analizy akt zauważono, że również przeprowadzanie innych rodzajów dowodów wpływało na wydłużenie się postępowań – chociażby przesłuchiwanie świadków, którzy nie zawsze stawiali się na rozprawę po pierwszym wezwaniu.

Summary

The following chapter presents a comprehensive analysis of court files, encompassing 443 cases related to Article 87 of the Polish Contravention Code, which pertains to operating a vehicle after the consumption of alcohol or substances with similar effects. These cases were examined across 12 district courts in Poland. The study delves into various aspects, including procedural outlines, adjudication merits, and the length and efficacy of proceedings. Through this analysis, the chapter identifies significant parallels among the cases, particularly regarding evidentiary methods, procedural duration, and efficiency. Concurrently, it acknowledges the unique aspects of individual cases, offering insights into factors influencing prolonged proceedings and distinctive features of evidence employed in specific instances.

Keywords

court files, operating a vehicle after the consumption of alcohol or substances with similar effects, efficiency of ongoing proceedings

Opracowanie jest rezultatem projektu badawczego *Nowy model prawa wykroczeń. Analiza teoretyczna, normatywna i empiryczna* finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki w ramach grantu OPUS 14, nr 2017/27/B/HS5/02137

Nowy model prawa wykroczeń. Teoria, praktyka, przyszłość

Prezentowana monografia to kompleksowe spojrzenie na prawo wykroczeń w Polsce. Wypracowanie nowych założeń modelowych w zakresie prawa wykroczeń możliwe jest po wszechstronnej analizie jego miejsca w systemie prawa represyjnego oraz spojrzeniu na praktykę stosowania przepisów.

Autorzy analizują prawo wykroczeń z trzech perspektyw. Pierwsza to teoretyczne spojrzenie na prawo wykroczeń jako takie, aspekty normatywne prawa wykroczeń oraz istotne instytucje Kodeksu wykroczeń. Druga to prezentacja wyników badań aktowych dotyczących różnorodnych typów wykroczeń wraz z krytyczną analizą problemów, jakie rodzą w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Trzecia to krytyczne spojrzenie na przyszłość prawa wykroczeń w aspekcie modelowym, w kontekście rozwoju nowych technologii, szczególnych przepisów wymagających aktualizacji oraz wykroczeń, które jawią się jako żywe skamieniałości.

Prawo, którego zadaniem jest kształtowanie rzeczywistości społecznej, musi brać pod uwagę aktualny stan stosunków społecznych, otoczenie kulturowe i cywilizacyjne norm prawnych, a także stan dyskusji naukowej o jakości tworzenia i stosowania prawa represyjnego w państwie praworządym. Przedstawione w książce rozważania, zgrupowane pod hasłami: *Teoria – Praktyka – Przyszłość*, wyznaczają kierunki i ramy nowego modelu prawa wykroczeń w Polsce.

sklep.kipk.pl

sklep@kipk.pl

Facebook: KIPKfundacja

Instagram: kipkPRESS

Krakowski
Instytut
Prawa
Karnego
Fundacja

ISBN EBOOK: 978-83-959655-9-3